

Olga Panić Kavgić
Aleksandar Kavgić

Filozofski fakultet Novi Sad
Univerzitet u Novom Sadu

UPOREDNA ANALIZA PREVODA NA SRPSKI JEZIK ANIMIRANE SERIJE I DEČIJIH KNJIGA *PEPA PRASE*¹

Sažetak: Rad poredi sinhronizovani prevod na srpski trideset epizoda britanske dečije animirane serije „Pepa Prase“ i prevoda knjiga nastalih na osnovu njih. Uparedna analiza biće sprovedena na semantičkom, gramatičkom i pragmatičkom nivou, pri čemu će pažnja biti posvećena valjanim prevodilačkim rešenjima i greškama na spomenuta tri nivoa. Osnovna pretpostavka jeste da se dve verzije prevoda, pre svega na semantičko-terminološkom planu, razlikuju kod prevodenja najfrekventnijih reči. Cilj rada je da opiše i klasifikuje pronađene razlike, te da pokaže da se one javljaju kod ključnih reči i imena koja najmlađim gledaocima služe kao jezičko-pojmovni putokazi kroz omiljenu seriju i na njoj zasnovane knjige.

Ključne reči: animirana serija *Pepa Prase*, knjiga *Pepa Prase*, terminološka razlika, fonološko-grafološka razlika, pravopisna razlika, gramatička razlika, diskursna formula, onomatopeja, prevod naslova, sinonim

1. UVOD

Ulogu nekadašnjih tradicionalnih književnih sadržaja za decu – bajki, basni i dečijih pesama – kako u usvajanju jezika, tako i u formiranju i uobličavanju detetovog pogleda na svet danas su, može se pretpostaviti sa velikom sigurnošću, u velikoj meri preuzeli su animirani filmovi i na osnovu njih nastale slikovnice i knjige priča. Kao što je navedeno u Panić Kavgić i Kavgić (2016: 673), „u slučaju neengleskog govornog područja, u koje spada i srpska sredina, animirane serije bez izuzetka bivaju sinhronizovane na maternji jezik ciljne populacije, pošto je ovaj vid audiovizuelnog prevodenja jedini kojem deca predškolskog uzrasta mogu biti izložena“. Pored crtanih filmova, veliki uticaj na rano usvajanje jezika kod dece sasvim sigurno imaju i kraće knjige priča, odnosno, slikovnice, nastale na osnovu događaja iz pojedinačnih epizoda animirane serije. Naime, današnjoj deci je na ranom uzrastu znatno privlačnije da im roditelji čitaju slikovnice u kojima prepoznaju likove i događaje iz epizode crtanog filma, te, shodno tome, očekuju

¹ Ovaj rad je nastao kao rezultat istraživanja na projektu Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije br. 178002 *Jezici i kulture u vremenu i prostoru*.

i sličan propratni tekstualni sadržaj kao na televizijskom ekranu. I svoje prve samostalne čitalačke korake deca najlakše prave uz stranice knjiga na kojima prepoznaju likove, radnju i susreću se s očekivanim poznatim „terminima“ (imenima likova, igara, predmeta, mesta) iz prethodno pogledane epizode crtanog filma.

Pretpostavka u ovom radu jeste da postoje znatne razlike, nedoslednosti i neusaglašenosti između prevoda na srpski jezik epizoda dečije animirane serije *Pepa Prase* i prevoda priča nastalih na osnovu ovih crtanih filmova. Autori pretpostavljaju da se razlike najviše ispoljavaju na nivou leksike – u vidu terminoloških razlika i nekonzistentnosti, razlika u upotrebi uzvika i onomatopejskih reči, te izboru između približnih sinonima; na fonološko-grafološkom nivou – u upotrebi fonema i grafema u „odraslom“ i „dečijem“ govoru; na planu pravopisne norme – prilikom pisanja imena likova velikim ili malim početnim slovom; na nivou pragmatike – u izboru i upotrebi diskursnih formula u određenim situacionim kontekstima, te na gramatičkom planu – kad je reč o upotrebi vokativa, prisvojne zamenice za svako lice, te predložko-padežnih konstrukcija.

U nastavku uvodnog dela detaljnije će biti predstavljena analizirana animirana serija i ukratko će biti izloženi rezultati prethodnog istraživanja relevantnog za ovaj rad.

2.1. Pepa Prase

Pepa Prase (eng. *Peppa Pig*) je britanska dečija animirana televizijska serija, premijerno emitovana 31. maja 2004. godine. Do trenutka kada nastaje ovaj rad (druga polovina 2015. godine) širom sveta su, u 180 zemalja, prikazane četiri sezone ove serije, sa preko 200 petominutnih epizoda. Radnja prati avanture četvorogodišnjeg antropomorfnog ženskog praseta po imenu Pepa, njene porodice (mlađi brat Džordž, mama i tata, baka i deka Prase, stric i strina Prase, sestra od strica Kloj i brat beba Aleksandar), prijatelja sa svojim porodicama, koji pripadaju različitim vrstama sisara (Suzi Ovca, Emili Slonica, Kendi Maca, Zoi Zebra, Rebeka Zeka, Vendi Vučica, Deni Pas, Pedro Poni, Fredi Lisac, Ričard Zeka, Edmond Slon) i ostalih osoba važnih u životu Pepe i njene porodice (vaspitačica Madam Gazela, Gospodin Bik, Gospođica Zečica, doktor Braun Medved – lekar, doktor Slon – stomatolog, doktor Hrčak – veterinar). Pepina najdraža igračka je plišani meda, a Džordžova plastični Gospodin Dinosaurius, dok za ljubimca imaju zlatnu ribicu, a kod bake i deke pričljivog papagaja Poli.

Epizode prate svakodnevne aktivnosti navedenih likova, kao što su odlazak na igralište, na bazen, na izlet, posete baki i deki ili prijateljima, vožnja bicikla, boravak u vrtiću, plovidba brodom i slično, uz obaveznu vaspitnu pouku i srećan završetak, propran glasanim smehom i veselim groktanjem Pepe i njene porodice.

2.2. Rezultati prethodnog istraživanja

Na samom početku valjalo bi ukazati na rezultate prethodnog istraživanja autora ovog rada (Panić Kavgić i Kavgić 2016). Naime, spomenuti rad bavi se semantičkim, pragmatičkim i gramatičkim greškama u sinhronizovanom prevodu popularnih kratkometražnih animiranih filmskih serija *Pepa Prase* i *Traktor Tom* (eng. *Tractor Tom*) sa engleskog na srpski jezik. Cilj rada bio je da utvrdi, opiše i klasifikuje pronađene pogreške, te da ukaže na promene u značenju koje nastaju u prevedenoj verziji, u odnosu na izvorni tekst koji likovi izgovaraju na engleskom jeziku, istovremeno nudeći adekvatnija prevo-

dilačka rešenja. Dvojezični korpus sastojao se iz teksta izgovorenog u šezdeset epizoda serije *Pepa Prase* i dvadeset epizoda *Traktora Toma*, bez poređenja sa pisanim prevodom u postojećim knjigama nastalim na osnovu ovih animiranih serija.

Na osnovu rezultata analize odabranih epizoda, zaključeno da je potvrđena početna pretpostavka i da praktično ne postoji epizoda koja ne sadrži semantičke, pragmatičke i/ili gramatičke pogreške. Većina uočenih grešaka nastala je kao rezultat površnog prevodenja, verovatno usled nepoznavanja fiktivnog sveta Pepe Prase, i preslikavanja engleskih struktura pod kojima se često podrazumevaju diskursne formule u vidu sintagmi, pa i čitavih rečenica. Utvrđeno je da takvo prevodenje u znatnoj meri doprinosi daljem jačanju anglosrpskog jezika, sociolekta koji se ispoljava „u razvijanju paralelne običajne norme u srpskom jeziku, zbog uticaja norme iz engleskog i nedovoljnog poznavanja propisane norme u srpskom, pri čemu postoji izvesna, ali jasna, tendencija da uvezena norma postepeno prevlada u svakodnevnoj upotrebi” (Prčić 2005: 78). Potvrđeno je očekivanje autorâ rada da će biti otkriven relativno velik broj slučajeva u kojima, usled prevodilačkih grešaka – semantičkih, pragmatičkih i gramatičkih – može biti dovedeno u pitanje razumevanje nameravanog značenja, naročito kod srpskih gledalaca u predškolskom uzrastu, koji još nisu u potpunosti ovladali svojim maternjim jezikom. Neki od primera koji će se pokazati kao relevantni i prilikom analize prevoda u ovom radu jesu sledeći:

- Semantičke i pragmatičke greške

Pepa: Treba mi očni test, molim. (*I need an eye test, please.*)

Umesto: I ja bih, molim te, da mi pregledaš vid.

Narator: Džordž je napravio film. (*George made a movie.*)

Umesto: Džordž je snimio film.

Narator: Dolazi Ujna Prase sa bebom Aleksandrom. (*Aunty Pig is...*)

Umesto: Dolazi Strina Prase sa bebom Aleksandrom.

Pepa: Pravim čajanku sa Tedijem. (*...with Teddy*)

Umesto: Pravim čajanku sa Medom.

- Gramatičke greške

Kloi: Moći ćeš da se igraš i sa svim mojim igračkama. (*...with all my toys*)

Umesto: Moći ćeš da se igraš i svim mojim igračkama.

Narator: Pepa i njena porodica gledaju njihov omiljeni televizijski program...

(*... their favourite TV show.*)

Umesto: Pepa i njena porodica gledaju svoj omiljeni televizijski program...

Mama Prase: Hvala za tu priču, Tata kralju! (*Thank you for the story...*)

Umesto: Hvala ti na toj priči, Tata kralju!

Tata Prase: Naša kuća bi trebala da bude baš... ovde.

Umesto: Naša kuća bi trebalo da bude baš... ovde.

- Terminološka nekonzistentnost
Emili Slon i Emili Slonica (*Emily Elephant*)
Meda i Tedi (*Teddy*)
Džek u kutiji i lutak u kutiji (*jack-in-the-box*)
Ujna Prase i Teta Prase (*Aunty Pig*)

U centralnom delu rada, nakon opisa korpusa i metodologije, kao i teorijskog okvira istraživanja, biće ponuđena klasifikacija, opis i analiza primera iz dve grupe prevoda – usmenog (sinhronizovanog) i pisanog.

2.UPOREDNA ANALIZA DVA PREVODA

2.1. Korpus i metodologija istraživanja

Za svrhe uporedne analize u ovom radu korišćeni su transkripti sinhronizovanih prevoda dvanaest epizoda animirane serije *Papa Prase*, kao i tekst pisanog prevoda istih dvanaest priča o Pepi, nastalih na osnovu datih epizoda. Iako je već navedeno da epizode traju oko pet minuta, njihovo efektivno trajanje, bez najavne i odjavne špice, iznosi četiri i po minuta filmskog materijala iz kog su ekscerpirani sinhronizovani dijalozi i narativni delovi. Analizirane su epizode iz prve i druge sezone emitovanja serije, i to dvanaest prevedenih sinhronizovanih epizoda serije (u srpskom izdanju Luxora i A.S.F. Internationala), kao i tekst pisanog prevoda istih dvanaest priča. Štampane priče obuhvataju sedam zasebnih knjiga, dok je pet objedinjeno u knjizi *Pepina velika knjiga*, u izdanju kuće Evro Giunti. Dužina svake priče u pisanom obliku iznosi oko 2000 slovnih znakova, štampane su ćirilicom, a sam tekst je u spomenutih sedam zasebnih knjiga raspoređen na 24 stranice, s propratnim ilustracijama događaja iz odgovarajuće epizode koje su predstavljene scenama, tj. slikama, iz samog crtanog filma.

Istraživanje se odvijalo u devet sukcesivnih faza:

- 1.gledanje epizoda na engleskom jeziku
- 2.gledanje prevedenih epizoda
- 3.izrada transkripta sinhronizovanih epizoda na srpskom jeziku
- 4.kritičko gledanje prevedenih epizoda
- 5.kritičko čitanje štampanog teksta u knjigama priča
- 6.stvaranje paralelnog tekstualnog korpusa na srpskom (Tabela 1)
- 7.kritička uporedna analiza paralelnog korpusa
- 8.klasifikacija uočenih razlika u sinhronizovanom i štampanom prevodu
- 9.uočavanje opštih tendencija u razlikama između dva prevoda

Naslov: <i>Mala stvorenja (Tiny Creatures)</i>	<i>Šitna stvorenja (Tiny Creatures)</i>
Pepa: strašno čudovište	grozno čudovište
Deka: običan mali puž	samo maleni puž
Džordž: Čudovište!	Bauuu! Cudoviste!
Pepa: Gde je nestao?	Gde je otišao?

Deka: Krije se u svojoj školjki.	Sakrio se u svoju kućicu.
Pepa: Deko, Džordž i ja želimo da se igramo drskih puževa.	Deko! Džordž i ja želimo da budemo puževi.
Pepa: Ja ću da pojedem svu dekinu salatu.	Sada ću pojesti svu salatu deke praseta.
Deka: Sklonite se od moje divne salate, drski puževi!	Bežite od moje salate, nevaljali pužići!
Pepa: A kad deka prase počne da viče na mene, ja ću da se sakrijem u moju malu kuću.	Pepa: A kad me deka prase bude izgrdio, sakriću se u svoju kućicu.
Deka: Možete da budete nešto drugo, nešto uzbudljivo iz bašte.	Vi biste mogli da budete neko drugo zanimljivo stvorenje iz bašte.
Suzi: Dolazi iz one male kuće. (zujanje)	Dopire iz one male kućice.
Pepa: Hajde da se pretvaramo da smo pčele! Zum-zum-zum!	Hajde da se pretvaramo da smo pčele! Bzzz-bzzz-bzzzzzzzz!
Deka: Kakve zauzete pčele!	Koliko pčelica!
Baka: Da li bi zauzete pčele malo tosta?	Da li bi ove vredne pčelice htele malo tosta?
Deca: Da, molim!	Naravno!
Suzi: Ja volim da budem pčela zato što ona jede puno divnog meda!	Volim da budem pčela jer pčele jedu puuuno ukusnog meda!
Pepa: Ja volim da budem puž zato što on jede svo dekinu povrće!	Ja volim da budem puž jer puževi jedu dekinu povrće!

Tabela 1: Usporedan prikaz transkripta sinhronizovanog prevoda epizode animiranog filma (leva kolona) i pisanog prevoda priče *Tiny Creatures* (desna kolona)

2.2. Teorijski okvir istraživanja

Kao i u prethodnom istraživanju (Panić Kavgić i Kavgić 2016), i ovde je reč o teorijski neutralnom, sistemskom istraživanju, pa je stoga i u ovom radu odlučeno da teorijska osnova budu deskriptivne prevodilačke studije (Toury 1995), koje za cilj imaju da analiziraju postojeće prevode tekstova i opišu pravila po kojima su ti prevodi najverovatnije nastali. Prema ovom pristupu, prevodilačke norme su „skrivena“ pravila (eng. *hidden rules*) koja mogu da se uoče deskriptivnom analizom većine istraživanih prevoda. Ove norme su specifične za određeni kontekst, tako da se neprestano menjaju. I na ovom mestu je, poput u Panić Kavgić i Kavgić (2016), kao referentni prevodilački okvir primenjen je pristup koji se može nazvati komunikativnim, kako ga naziva Nida (1964), odnosno, pragmatičkim ili kontekstualnim, kako ga je okarakterisao Prčić (2005). Prema ovom autoru, „prevođenje se sastoji iz prenošenja raspoloživih čestica informacija (tj. značenja) izraženih oblicima engleskog jezika u datom rečeničnom i situacionom kontekstu“ (Prčić 2005: 196). Ono što je bitno jeste da „suštinu tog procesa otuda predstavlja utvrđivanje najbližeg i najprirodnijeg funkcijsko-komunikativnog ekvivalenta u srpskom jeziku za poruku (tj. sadržaj) izraženu na engleskom, čime se postiže ravnoteža između izvornog i ciljnog jezika“ (Prčić 2005: 196-197). Pri tome, prevodilac mora da pokuša da uspostavi ravnotežu između, s jedne strane, bliskosti izvornom tekstu i, s druge, prirodnosti jezičkog izraza u jeziku na koji se tekst prevodi.

Sledeći principe navedene u Panić Kavgić (2010b) i Panić Kavgić i Kavgić (2016), da bi prenošenje sadržaja s jednog jezika na drugi uopšte bilo moguće, prevodilac se, u

okvirima odabranog pristupa prevodenju, odlučuje za jedan od postupaka koji mu stoje na raspolaganju – onaj koji je u datom jezičkom i vanjezičkom kontekstu najadekvatniji. Ovde će najčešći prevodni postupci biti samo nabrojani jer bi svako njihovo opsežnije razmatranje izlazilo iz okvira teme rada. Detaljan pregled prevodnih postupaka daje Newmark (1981), dok Prčić (2005, 2008) uvodi novu klasifikaciju delimično utemeljenu na Newmarkovoj. Prevodilac, dakle, može da se odluči za direktno prevodenje, strukturalno prevodenje (kalkiranje), funkcijsku aproksimaciju, kulturnu supstituciju, definiciono (opisno ili deskriptivno) prevodenje, transpoziciju ili, u krajnjem slučaju, pozajmljivanje, koje samo po sebi nije prevodni postupak u pravom smislu reči. Prilikom diskusije o prevodenju naslovâ analiziranih epizoda biće pak reči i o postupku kontekstualne reformulacije, prema određenju koje daje Panić Kavgić (2010a, 2011).

2.3. Klasifikacija, opis i analiza primera iz dva prevoda

Uočene razlike između sinhronizovanog prevoda u animiranim filmovima i pisanog prevoda u knjigama u ovom radu podeljene su u sledeće kategorije i potkategorije:

- leksičke / terminološke razlike i nekonzistentnosti
- fonološko-grafološke razlike
- pravopisne razlike
- pragmatičke razlike
- gramatičke razlike
- razlike u prevodima naslova

2.3.1. Leksičke / terminološke razlike i nekonzistentnosti

Leksičke razlike i nekonzistentnosti u dva prevoda mogu se smatrati i **terminološkim**, pošto se analizirane i ovde predstavljene monomorfemske i polimorfemske reči, frazne lekseme i ostale sintagme, u kontekstu dešavanja u epizodama i knjigama, mogu uslovno smatrati **terminima**, jer je za takav njihov status zaslužna stalna i predvidiva upotreba u određenim situacijama, od strane određenih likova koji ih koriste, uvek s istim značenjem i funkcijom.

Razlike se odnose na lekseme i sintagme, odnosno, termine, kojima se označavaju sledeći predmeti, osobe i pojave: igračke, kućni i odevni predmeti (Tabela 2); mesta i ustanove (Tabela 3); događaji, igre i sportske discipline (Tabela 4); imena likova (Tabela 5), te onomatopeje i uzvici kojima se likovi glasaju (Tabela 6). Na kraju, kao najopštija potkategorija, biće spomenute razlike koje su posledica odabira jednog od dva približno sinonimna prideva ili glagola, što najčešće nema većeg uticaja na prihvatljivost i kvalitet prevoda.

Prve tri analizirane grupe leksičkih, odnosno, terminoloških razlika (Tabele 2, 3 i 4) sadrže nekolicinu sinonimnih rešenja koja su podjednako prihvatljiva (*garbage* = *đubre* / *smeće*, *can* = *konzerva* / *limenka*, *ship in a bottle* = *brod u flaši* / *boci*, *jack-in-the box* = *lutak u kutiji* / *čupavac iz kutije*, *picnic* = *piknik* / *izlet*, *race* = *trčanje* / *trka*, *attic* = *potkrovlje* / *tavan*, *tug-of-war* = *povlačenje konopca* / *vučenje konopca*, *relay race* = *štafeta* / *štafetna trka*, *team* = *tim* / *ekipa*, *echo* = *eho* / *odjek*, *recycling centre* = *centar* / *fabrika za reciklažu*, itd.).

S druge strane, promašeno deskriptivno i/ili asocijativno značenje u knjigama zabeleženo je u sledećim slučajevima: *float* nije *dušek*, već *daska* pomoću koje deca uče da plivaju, *watering can* nije *kantica za navodnjavanje*, nego *kantica za zalivanje*, *nurse uniform* nije doktorska uniforma, već *uniforma medicinske sestre*, *jumble sale* nije pro-

daja, već rasprodaja starih stvari. Konačno, reč *dinosaur* u srpskom jeziku uopšte ni ne postoji, već je doslovno prepisana iz knjige na engleskom. U prevodima crtanog filma uočene su pak sledeće omaške ove vrste: *old chair* u analiziranoj epizodi nije *stolica* nego *fotelja*, *recycle bin* koji služi za odlaganje otpada za reciklažu nije *kanta* već *kontejner*, *dressing up* nije samo *maskiranje*, već dečija igra *prerušavanja*, već spomenuti *float* nije *plovak* nego *daska* za plivanje, a *nurse uniform* nije najpreciznije prevedeno kao *medicinska uniforma*, pošto je želja Pepine drugarice Suzi da izgleda baš kao medicinska sestra.

Kad se radi o prevođenju **kulturno-specifičnih reči**, najilustrativniji primer neadekvatnog, ali i nekonzistentnog prevoda u animiranom filmu jeste *Džek u kutiji*, kao doslovan prevod složenice *jack-in-the-box*. Njome se, kao što je objašnjeno u Panić Kavgić i Kavgić (2016) označava „igračka specifična za anglosaksonsko kulturno područje, a sastoji se od kutije iz koje, kad joj se otvori poklopac, iskoči figura na opruzi, nalik na lutka. Kako je ovo kulturno-specifična reč, u nedostatku odgovarajućeg pojmovnog ekvivalenta u ciljnoj kulturi, najbolje ju je postupkom funkcijske aproksimacije prevesti kao *lutak u kutiji*“ (2016: 679-680), što je inače i rešenje primenjeno u jednoj drugoj epizodi iste serije.

Animirani film – engleski	Animirani film – srpski	Knjiga – srpski
<i>Mr Dinosaur</i>	gospodin dinosaurus	gospodin dinosaur / dinosaul / dinosalus
<i>jack-in-the-box</i>	Džek u kutiji / lutak u kutiji	čupavac iz kutije
<i>cuckoo clock</i>	kukavica	sat s kukavicom
<i>old chair</i>	stara stolica	stara fotelja
<i>toy cupboard</i>	ormar za igračke	ormarić sa igračkama
<i>Can</i>	konzerva	limenka
<i>Garbage</i>	đubre	smeće
<i>(recycle) bin</i>	kanta	kontejner
<i>watering can</i>	košica za zalivanje cveća	kantica za navodnjavanje
<i>ship in a bottle</i>	brod u flaši	brod u boci
<i>Float</i>	plovak	dušek
<i>nurse uniform</i>	medicinska uniforma	doktorska uniforma

Tabela 2: Leksičke / terminološke razlike (igračke, kućni i odevni predmeti)

Animirani film – engleski	Animirani film – srpski	Knjiga – srpski
<i>Granny and Grandpa's Attic</i>	Bakino i Dekino potkrovlje	Bakin i dekin tavan
<i>Miss Rabbit's Recycling Centre</i>	gospođa Zekin centar za reciklažu	fabrika za reciklažu gospođice zečice

Tabela 3: Leksičke / terminološke razlike (mesta i ustanove)

Animirani film – engleski	Animirani film – srpski	Knjiga – srpski
<i>Picnic</i>	piknik	izlet
<i>dressing up</i>	maskiranje	prerušavanje
<i>jumble sale</i>	rasprodaja starih stvari	prodaja starih stvari
<i>tug-of-war</i>	povlačenje kanapa	vučenje konopca
<i>Race</i>	trčanje	trka
<i>relay race</i>	štafeta	štafetna trka
<i>kicking one's legs</i>	udaranje nogama	rad nogama
<i>Team</i>	tim	ekipa
<i>Echo</i>	eho	odjek

Tabela 4: Leksičke / terminološke razlike (događaji, igre i sportske discipline)

Posebnu potkategoriju terminoloških razlika i nekonzistentnosti čine prevodi **imenâ likova** (Tabela 5). Tako je „prezime“ Pepine drugarice i Džordžovog druga – Rebeke i Ričarda (*Rebecca Rabbit* i *Richard Rabbit*) – u filmu *Zeka*, a u knjizi *zec*², premda je prevod knjige ovde nedosledan utoliko što je Rebeke povremeno *Rebeka zec*, a povremeno *zečica Rebeka*. S druge strane, njihova tetka *Miss Rabbit* – oličenje emancipovane sredovečne osobe ženskog pola koja se bavi najrazličitijim, pa i tipično muškim poslovima – postala je u crtanom filmu, iako nije udata, *gospođa Zec*, dok je prevodilac knjige obratio više pažnje na njeno „bračno stanje“ i rodnu distinkciju u srpskom jeziku, te je ovaj lik u pisanom prevodu ili *gospođica zec* ili *gospođica zečica*. Slično *zečici Rebeki*, i *Suzi Ovca* iz animiranog filma postaje u knjizi *ovčica Suzi*, a *Emili Slonica* – *Slonica Emili* (za razliku od *ovčice Suzi*, velikom početnim slovom).

Konačno, zamišljeni prijatelj *Leo Lion* u sinhronizovanom prevodu postaje *Leo Lav*, dosledno principu da naziv životinjske vrste kojoj lik pripada predstavlja njegovo prezime. U pisanom prevodu, on je, međutim, *Lav Leon* (velikim slovom – poput *Slonice Emili*, ali ne i *ovčice Suzi*), pri čemu je došlo i do poslovenjivanja imena *Leo*, koje je u knjizi *Leon*.

Animirani film – engleski	Animirani film – srpski	Knjiga – srpski
<i>Rebecca Rabbit</i>	Rebeka Zeka	Rebeka zec / zečica Rebeka
<i>Richard Rabbit</i>	Ričard Zeka	Ričard zec
<i>Miss Rabbit</i>	gospođa Zec	gospođica zec / gospođica zečica
<i>Suzy Sheep</i>	Suzi Ovca	ovčica Suzi
<i>Emily Elephant</i>	Emili Slonica	Slonica Emili
<i>Leo Lion, pretend friend</i>	Leo Lav, zamišljeni prijatelj	Lav Leon, izmišljeni prijatelj

Tabela 5: Leksičke / terminološke razlike (imena likova)

Onomatopejske reči i uzvici u analiziranim epizodama i na osnovu njih nastalim knjigama, gotovo po pravilu, različiti su u dva prevoda (Tabela 6). Dok god vrše funkciju odgovarajućeg izvornog uzvika ili onomatopeje, prevodi na srpski mogu se smatrati prihvatljivim funkcijskim sinonima, bez obzira na to koliko se razlikovali po svojoj formi. Na primer, *zum-zum-zum* u filmu i *bzzz-bzzz-bzzzzzzz* u knjizi, kao podražavanje glasanja pčela, *skvi-svi* i *cik-cik* prema *squeak-squeak* kod zečeva, *O, Bože!* i *Opa!* umesto *Oops!*, *Aaaa!* i *Jao!* umesto *Aaa!*, *Ura!* i *Jupi!* naspram *Hooray!* i slično.

Jedina zamerka u domenu prevođenja uzvika, i to u sinhronizovanom prevodu, jeste dosledno insistiranje prevodioca na upotrebi uzvika *Wow!*, koji je u knjigama adekvatnije preveden kao *Auuu!*. U srpskom jeziku *Wow!* predstavlja primer **inercijskog sinonima** – „semantički neopravdanog anglicizma koji ne unosi uočljiv značenjski kontrast, s tendencijom da vremenom potisne ili sasvim istisne ustaljenu domaću ili odomaćenu reč“ (Prčić 2005: 82). Pribegavanje ovakvim inercijskim sinonimima, pored preslikavanja engleskih strukturnih obrazaca, „dovodi do usvajanja anglosrpskog varijeteta kao prihvatljive norme kod novih generacija, ili, u najmanju ruku, utiče na njegovo lakše usvajanje i prihvatanje“ (Panić Kavgić i Kavgić 2016: 674).

² O pravopisnim specifičnostima koje se tiču razlika u upotrebi velikog početnog slova imenâ likova u dva analizirana prevoda više reči biće u odeljku 2.3.3.

Animirani film – engleski	Animirani film – srpski	Knjiga – srpski
Richard Rabbit: <i>Squeak-squeak!</i>	Ski-skvi!	Cik-cik!
<i>Buzzz-buzzz-buuzzzzzzzz!</i>	[Hajde da se pretvaramo da smo pčele!] Zum-zum-zum!	Bzzz-bzzz-bzzzzzzzz!
<i>Ho-ho-ho!</i>	Ho-ho-ho!	Ha-ha-ha!
<i>Wow!</i>	Uau!	Auuu! / Au!
<i>Oops! [Richard has dropped...]</i>	O, Bože! [Ričard je ispustio...]	Opa! [Ričard je ispustio...]
<i>Aaah!</i>	Aaaa! [Baš je strašan!]	Jao!
<i>Ooh! [Not that one!]</i>	Ooo! [Ne taj!]	E, [taj ne može!]
<i>Hooray!</i>	Ura!	Jupi!

Tabela 6: Leksičke / terminološke razlike (onomatopeje i uzvici)

Konačno, u prevodima su uočene i razlike u sintagmama nastalim prevođenjem spojeva tipa ‘pridev + imenica’ ili ‘imenica + glagol’, ali su one uglavnom takve da ne dovode u pitanje prenošenje sadržaja jezičkog iskaza i poruke autora. Tako je podjednako prihvatljivo ako *zujanje* pčela *dolazi* ili *dopire* od nekud, ako likovi govore o *drskim* ili *nevaljalim* puževima, ili ako čuju *sjajne* ili *fantastične vesti*. S tačke gledišta kolokabilnosti pridevâ s imenicom *med*, bolje je, međutim, pojesti *ukusan* nego *divan med*, pošto drugo rešenje ipak više predstavlja estetsku kategoriju. Na kraju, valjalo bi navesti i jedan primer pogrešnog prevoda: kolokacija *busy bees* označava *vredne pčele*, a ne, kao što u slikovnici piše, *zauzete* (mada, po pretpostavci, vredna osoba verovatno jeste i zauzeta).

Animirani film – srpski	Knjiga – srpski
zujanje dolazi	zujanje dopire
drski puževi	nevaljali puževi
fantastične vesti	sjajne vesti
divan med	ukusan med
zauzete pčele	vredne pčele

Tabela 7: Leksičke / terminološke razlike (približno sinonimnih reči):

2.3.2. Fonološko-grafološke razlike

Razlike između izgovorenih reči u crtanom filmu i onih napisanih u slikovnicama nastalim na osnovu istih epizoda ogledaju se u „odraslom“ i „dečijem“ načinu izgovora i pisanja pojedinih ključnih reči – onih koje sadrže foneme, tj. grafeme, *r*, *č* i *š*, čije pravilno izgovaranje deci u ranom uzrastu predstavlja najveći problem (Tabela 8). Omiljena igračka dvogodišnjeg Džordža, *Mr Dinosaur*, tako je u srpskoj sinhronizaciji *gospodin dinosaurus*, dok je u pisanom tekstu i *dinosaur* i *dinosaul* i *dinosalus*. Nadalje, prevod reči *monster* u filmu zvuči kao *čudovište*, a u knjizi *cudoviste*.

Odgovor na dilemu da li bi u crtanim filmovima i knjigama trebalo oponašati dečiji govor ili se što više pridržavati kako ovde spomenute fonološko-grafološke, tako i svake druge jezičke norme, biće ponuđen u završnom poglavlju ovog rada.

Animirani film – engleski	Animirani film – srpski	Knjiga – srpski
<i>Mr Dinosaur</i>	gospodin dinosaurus	gospodin dinosaur / dinosaul / dinosalus
<i>Monster</i>	čudovište	cudoviste

Tabela 8: Fonološko-grafološke razlike

2.3.3. Pravopisne razlike

Pravopisne pojave, u ovom istraživanju vezane za **upotrebu velikog početnog slova**, u prevodima se mogu upoređivati samo tamo gde se imena likova pojavljuju u naslovu epizode, pošto ceo tekstualni sadržaj crtanog filma predstavlja sinhronizovan izgovoren tekst. Razlike su najupadljivije u upotrebi velikog ili malog početnog slova imena i/ili prezimena likova (Tabela 9). Naime, ako nema jasno naznačeno lično ime, rodbinska, prijateljska ili poznanicička veza određenog lika s Pepom Prase – glavnom junakinjom – predstavlja prvi element imena, tj. zamenu za lično ime, dok se životinjska vrsta kojoj lik pripada smatra njegovim prezimenom, kao i prezimenom čitave njegove porodice i rodbine (npr. *Peppa Pig*, *Mummy Pig*, *Daddy Pig*, *Granny Pig*, *Grandpa Pig*, *Aunty Pig*, itd.).

U prevodima naslova epizoda na srpski jezik uočljiva je nekonzistentnost, odnosno, kolebanje prevodioca između statusa prvog elementa kao ličnog imena ili zajedničke imenice (*mama / Mama Prase*). Nasuprot ovom, u pisanom prevodu ovakvi likovi dosledno se imenuju na način koji čak i prezimenu ukida status vlastitog imena (*mama prase / tata prase / deka prase* i slično). Mišljenje autorâ ovog rada jeste da je svrsishodnije i logičnije likove imenovati tako da svako ima „ime“ i „prezime“ obeleženo velikim početnim slovom, čime bi se preslikala ustaljena jezička i kulturološka praksa koja je deci našeg podneblja bliska i poznata.

Animirani film – engleski	Animirani film – srpski	Knjiga – srpski
<i>Mummy Pig</i>	mama/Mama Prase	mama prase
<i>Daddy Pig</i>	tata/Tata Prase	tata prase
<i>Granny Pig</i>	baka/Baka Prase	baka prase
<i>Grandpa Pig</i>	deka/Deka Prase	deka prase
<i>Mr Bull</i>	gospodin Bik	gospodin bik
<i>Madame Gazelle</i>	Madam Gazela	madam gazela
<i>Doctor Elephant</i>	doktor Slon	doktor slon

Tabela 9: Pravopisne razlike (imena likova)

2.3.4. Pragmatičke razlike

Razlike između dva prevoda na pragmatičkom planu najvidljivije su prilikom prevođenja **diskursnih formula**, koje Prčić (1997) definiše kao „rečenice, a ponekad i sintagme, čija je upotreba konvencijom utvrđena [...], i pomoću kojih se vrše raznovrsni komunikativni (govorni i/ili pisani) činovi, uključujući tu pozdravljanje, obraćanje, upoznavanje, zahvaljivanje, odobravanje, neodobravanje, uvođenje nove teme, i dr.“ (1997: 128). Primeri u Tabeli 10 predstavljaju različite, u oba slučaja adekvatne i prihvatljive, zabeležene prevodne ekvivalente nekolicine diskursnih formula sa engleskog jezika na srpski.

Animirani film – engleski	Animirani film – srpski	Knjiga – srpski
<i>Here you are! / Here you go!</i>	Izvoli!	Evo je!
<i>Yes, please!</i>	Da, molim!	Da, molim te/vas! / Naravno!
<i>That's right!</i>	Tako je!	U pravu si!
<i>Great! / Bravo!</i>	Bravo!	Svaka čast!

Tabela 10: Pragmatičke razlike (diskursne formule)

2.3.5. Gramatičke razlike

Na gramatičkom nivou analize, nepodudaranja između dva prevoda javljaju se pre svega kad je reč o oblicima vokativa stranih ličnih imena. Tako je oblik *Džordže* (u pisanom prevodu) u skladu sa srpskom gramatičkom normom, za razliku od *Džordž* (u animiranom filmu), dok kod vokativskih oblika *Pepa* i *Pepo* izbor zavisi od toga da li se u nominativu prvi slog ovog imena, odnosno njegov samoglasnik, izgovara kao dug ili kratak. U crtanim epizodama uočljiva je i dosledna pogrešna upotreba različitih priložnih zamenica, umesto zamenice za svako lice. Konačno, postoje i razlike u izboru predloga, poput pravilnijeg *moгу da žive na vašim krevetima*, naspram nepravilnijeg *u vašim krevetima*.

Na granici sintaksičkog i pragmatičkog nivoa može se govoriti i o relativno čestim razlikama u redosledu rečeničnih elemenata, odnosno, o nepodudarnoj informacijskoj strukturi rečenice kao posledici primene različitih strategija tematizacije. Ovakve razlike, poput poslednjeg primera u Tabeli 11, kada dolazi do premeštanja elemenata u okviru reče, ali ne i promene rečeničnog fokusa, gotovo po pravilu ne utiču na prenošenje nameravanog značenja i na razumevanje poruke upućene slušaocu ili čitaocu

Animirani film – srpski	Knjiga – srpski
Džordž! To je pogrešan oblik!	Džordže! To je pogrešan oblik!
Odlično, Pepa!	Odlično, Pepo!
Ja ću da se sakrijem u moju malu kuću.	Sakriću se u svoju kućicu.
lutak u kutiji	čupavac iz kutije
Tedi i gospodin dinosaurus mogu da žive na vašim krevetima.	Tedi i gospodin dinosaurus mogu da žive u vašim krevetima.
Zubar će sada da vas primi.	Zubar će vas sada primiti.

Tabela 11: Gramatičke razlike

2.3.6. Razlike u prevodima naslova

Kako je primećeno u Panić Kavgić i Kavgić (2016: 683-684), u prevodima naslova animiranih epizoda na srpski jezik uočen je znatan broj primera primene postupka kontekstualne reformulacije, što se često, bez osnova, proglašava neprihvatljivim načinom na koje je filmsko ostvarenje naslovljeno u ciljnom jeziku. Prema Panić Kavgić (2011: 136), suština postupka koji je prvi put nazvan kontekstualnom reformulacijom u Panić Kavgić (2010a: 85) jeste da se filmskom delu u ciljnom jeziku daje sadržinski i/ili strukturalno nov naslov, koji se delimično ili u potpunosti razlikuje od izvornog, a koji je u skladu sa jezičkim i vanjezičkim kontekstom u kom dati prevod nastaje. Jezički kontekst diktirao bi upotrebu optimalnih jezičkih sredstava u ciljnom jeziku, odnosno, odgovarajući izbor leksičkih jedinica i gramatičkih struktura u jeziku na koji se naslov prevodi. S druge strane, vanjezički kontekst, po pravilu znatno složeniji i za prevodioca često izazovniji od jezičkog, sačinjavalo bi kompleksno preplitanje dve njegove podvrste: situacionog i kulturološkog.

U ovom radu, u kojem je cilj poređenje dva prevoda, ustanovljena je pak neočekivana tendencija da se naslovi epizode i knjige, iako se u izvornom obliku podudaraju, u manjoj ili većoj meri razlikuju u srpskom prevodu (Tabela 12). Valja, međutim, primetiti da ne postoje suštinske razlike i da se one uglavnom svode na izbor između približno

sinonimnih reči (*mala / sitna, zamišljeni / izmišljeni, potkrovlje / tavan, ormar / ormarić*), ili, pak, izbor predložko-padežne konstrukcije (*ormar za igračke / ormarić sa igračkama*). Jedini slučaj u kojem je prevod knjige precizniji jeste *Sat sa kukavicom*, naspram naslova epizode *Kukavica* (eng. *Cuckoo Clock*). Konačno, u skladu s već analiziranom upotrebom velikog slova u pisanju imena likova, javlja se očekivana razlika u poslednjem navedenom primeru u Tabeli 12.

Animirani film – engleski	Animirani film – srpski	Knjiga – srpski
<i>Tiny Creatures</i>	Mala stvorenja	Sitna stvorenja
<i>The Toy Cupboard</i>	Ormar za igračke	Ormarić sa igračkama
<i>Pretend Friend</i>	Zamišljeni prijatelj	Izmišljeni prijatelj
<i>Cuckoo Clock</i>	Kukavica	Sat sa kukavicom
<i>Granny's and Grandpa's Attic</i>	Bakino i Dekino potkrovlje	Bakin i dekin tavan

Tabela 12: Razlike u prevodima istog naslova

U okviru ovog odeljka, zanimljivo je primetiti da se, pomalo neočekivano, u dve od analiziranih dvanaest epizoda i knjiga i sami izvorni naslovi razlikuju, što se dosledno odražava i u njihovim prevodima na srpski (Tabela 13)

Animirani film – engleski	Animirani film – srpski	Knjiga – engleski	Knjiga – srpski
<i>Jumble Sale</i>	Rasprodaja starih stvari	<i>Daddy Pig's Old Chair</i>	Stara fotelja tate praseta
<i>Recycling</i>	Recikliranje	<i>Recycling Fun</i>	Recikliranje je zabavno

Tabela 13: Razlike u prevodima dva različita naslova

3. ZAKLJUČAK

Na osnovu kategorizacije, opisa i analize razlika u sinhronizovanom prevodu dvanaest epizoda animirane igrane serije *Pepa Prase* i pisanom prevodu dvanaest na osnovu njih nastalih dečjih knjiga – slikovnica, može se zaključiti da je potvrđena početna pretpostavka autora ovog istraživanja. Naime, utvrđeno je i mnogobrojnim primerima dokazano da se dva prevoda u znatnoj meri razlikuju, i to na gotovo svim nivoima jezičke analize: leksičko, tj. terminološkom, fonološko-grafološkom, pravopisnom, pragmatičkom i gramatičkom, uz konstataciju da se čak i naslovi nekih od prevedenih epizoda, odnosno, knjiga, znatno razlikuju u odnosu na zajednički izvorni naslov. Kako cilj ovog rada nije bio da presudi koji je prevod bolji, ovom prilikom neće biti iznošeni zaključci o vrstama i/ili broju pogrešaka u jednom ili drugom tekstu na srpskom – usmenom i pismenom prevodu. Ono što bi autori, međutim, želeli da naglase kao nepobitan zaključak ovog istraživanja jeste činjenica da se prevodi na različitim mestima u tekstu kao celini i u različitim aspektima razlikuju na dva načina: a) tako da malog gledaoca ili čitaoca ne dovode u zabunu pošto su različiti izrazi gotovo sinonimni i kao takvi imaju isto značenje i prenose istu poruku – onu koju je na umu imao autor izvornog teksta, ali i b) tako da svojim različitim, a neretko i pogrešnim, označavanjem, imenovanjem, gramatičkim, fonološko-grafološkim i pravopisnim rešenjima dete-

tu otežavaju kako snalaženje u svetu omiljenih junaka tako i usvajanje pojedinih leksičkih jedinica, gramatičkih pravila i pravopisne norme maternjeg jezika.

Na samom kraju, naizgled na marginama ovog istraživanja, nameće se jedno ključno pitanje na koje prevodioci dečijih animiranih filmova i knjiga, čini se, još uvek nisu našli odgovor: da li bi likovi prevedenih filmova i knjiga trebalo da se izražavaju jezikom kojim deca na ciljnom jeziku obično govore ili jezikom kojim bi trebalo da govore? Pitanje bi se, u slobodnijoj interpretaciji ovih pojmova prilagođenoj teoriji usvajanja jezika, moglo svesti na dilemu – deskriptivizam ili preskriptivizam? Drugim rečima, da li jezik, pa samim tim i dešavanja na ekranu ili na stranicama priče, ostaviti što autentičnijim time što tekst prevodimo na jezik i govor dece, bez obzira na to koliko on „pogrešan“ bio na ranom uzrastu i u početnim fazama usvajanja maternjeg jezika ili, pak, po cenu gubljenja verodostojnosti, deci od najranijeg uzrasta ponuditi leksički, fonološki, pravopisno i pragmatički besprekoran uzorak maternjeg jezika kao matricu na koju će se nesvesno ugledati u svom jezičkom razvoju? Mišljenje autorâ ovog rada jeste da bi se ipak valjalo prikloniti drugom rešenju jer su sadržaji poput animirane serije *Pepa Prase* i na osnovu nje nastalih slikovnica postali ne pomoćni već primarni načini na koje današnja deca usvajaju maternji jezik i bogate svoje znanje – kako jezičko, tako i ono o svetu oko sebe.

Izvori

- Džordž ide u vrtić* [*George's First Day at the Playgroup* – prev. Sanja Đurković], IKP Evro-Giunti, Beograd, 2011.
- Odlazak zubaru* [*Dentist Trip* – prev. Sanja Đurković], IKP Evro-Giunti, Beograd, 2010.
- Pepa ide na bazen* [*Peppa Goes Swimming* – prev. Sanja Đurković], IKP Evro-Giunti, Beograd, 2010.
- Pepa na kampovanju* [*Peppa Goes Camping* – prev. Sanja Đurković], IKP Evro-Giunti, Beograd, 2010.
- Pepina velika knjiga* [*Peppa Pig: The Official Annual 2010* – prev. Sanja Đurković], IKP Evro-Giunti, Beograd, 2010.
- Recikliranje je zabavno* [*Recycling Fun* – prev. Sanja Đurković], IKP Evro-Giunti, Beograd, 2010.
- Stara fotelja tate praseta* [*Daddy Pig's Old Chair* – prev. Sanja Đurković], IKP Evro-Giunti, Beograd, 2010.
- Sitna stvorenja* [*Tiny Creatures* – prev. Sanja Đurković], IKP Evro-Giunti, Beograd, 2010.
- Sportski dan* [*Sports Day* – prev. Sanja Đurković], IKP Evro-Giunti, Beograd, 2010.
- Školski izlet* [*School Bus Trip* – prev. Sanja Đurković], IKP Evro-Giunti, Beograd, 2010.
- Peppa Pig 1, 2, 3*. DVD izdanja. Luxor Co., Beograd, 2009.
- Peppa Pig 1, 2, 3, 4, 5, 6*. DVD izdanja. 2009. ASF International, Beograd, 2009.
- Peppa Pig 4*. DVD izdanje. Luxor Co. Beograd, 2010.

Literatura

- Newmark, P. (1981). *Approaches to Translation*. Oxford: Pergamon Press.
- Nida, E. (1964). *Towards a Science of Translating*. Leiden: E. J. Brill.
- Panić Kavgić, O. (2010a). Filmski naslovi i njihovi prevodi: šta se promenilo u poslednjih trideset godina?. U: *Jezik, književnost, promene – jezička istraživanja*. Zbornik radova (B. Mišić Ilić i V. Lopičić, ur.), Niš: Filozofski fakultet, 83-96.

- Panić Kavgić, O. (2010b). Prevodilačke greške u novinskim člancima u rubrici „Meridijani“ nedeljnika *Vreme*. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku* 53/2: 99-113.
- Panić Kavgić, O. (2011). Kontekstualna reformulacija kao prevodni postupak prilikom prevodenja filmskih naslova. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu* 36/1: 135-149.
- Panić Kavgić, O. (2012). Greške u prevodenju filmskih naslova sa engleskog jezika na srpski. *Primenjena lingvistika* 13: 73-83.
- Panić Kavgić, O. i A. Kavgić (2016). Tedi je u biznisu: kako greške u prevodu animiranih serija *Pepa Prase* i *Traktor Tom* utiču na značenje. U: *Jezik, književnost, značenje – jezička istraživanja. Zbornik radova* (B. Mišić Ilić i V. Lopičić, ur.). Niš: Filozofski fakultet, 673-686.
- Prčić, T. (1997). *Semantika i pragmatika reči*. Sremski Karlovci / Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Prčić, T. (2005). *Engleski u srpskom*. Novi Sad: Zmaj.
- Prčić, T. (2008). Culture-Specific Words and How to Deal with Them in Bilingual Dictionaries. In: *International Conference “English Language and Literature Studies: Structures Across Cultures”*. *ELLSSAC Proceedings*. Volume I (K. Rasulić and I. Trbojević Milošević, eds.), Belgrade: Faculty of Philology, 415-421.
- Toury, G. (1995). *Descriptive Translation Studies – and Beyond*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Olga Panić Kavgić
Aleksandar Kavgić

CONTRASTIVE ANALYSIS OF THE TRANSLATIONS INTO SERBIAN OF THE PEPPA PIG ANIMATED SERIES AND CHILDREN’S BOOKS

Summary: The paper compares the dubbed translation of twelve episodes of the popular British preschool animated TV series *Peppa Pig* with the written translation of twelve children’s books based on the same episodes. Following the introductory hypothesis that there are significant differences between the selected dubbed and written translations at practically all levels of linguistic analysis, as well as methodological considerations and a short overview of the results of a previous study relevant for this research, the forthcoming analysis is placed in an appropriate theoretical framework. The central section of the paper proposes a classification of relevant differences at the lexical / terminological, phonological-graphological, orthographic, pragmatic and grammatical levels, all of which are exemplified by numerous examples accompanied by descriptive and analytical remarks on their linguistic and contextual nature and appropriateness as translation equivalents. The conclusion brings a summary of the points discussed and thus corroborates the initial hypothesis that there are conspicuous differences between the two translations that belong or, rather, should belong, to the same universe of discourse – a fact which could cause confusion among the young viewers and readers of *Peppa Pig*, a TV series and collection of books through which an entire generation of children in Serbia acquire their mother tongue and form their earliest concepts of the world they live in.

Key words: animated series *Peppa Pig*, book *Peppa Pig*, terminological difference, phonological-graphological difference, orthographic difference, grammatical difference, discourse formula, onomatopoeia, title translation, synonym